

17. NEDJELJA: VRATA ĆE SE OTVORITI

Lk 11, 1-13

Isus kaže: "Ištite i dat će vam se! Tražite i naći ćete! Kucajte i otvorit će vam se!" Ovo nije samo obećanje, to je duhovni zakon! Tko traži, prima. Svaka misao izaziva odgovor, jer se u svemiru ništa ne gubi. Isus na ovom mjestu ističe prirodnost duhovnog razvoja, ali i njegov neograničeni potencijal. Isus u četiri evanđelja često moli, obraćajući se Bogu osobno, kao svojemu ocu. Svojim sljedbenicima govori da i oni mogu zamoliti Boga bilo što i njihove će molitve biti uslišane. Koliko doslovno se mogu uzeti ta obećanja? U doba sumnje teško je povjerovati da je molitvom moguće postići onoliko koliko Isus tvrdi. Mnogi će reći: "Ja molim, ali ta molitva nema nikakvog odjeka..." Kao da govore u prazno. Mnogi u takvom stanju duše odustanu od molitve.

U molitvi bilo za koju nakanu treba na prvom mjestu biti uključena *preobrazba* cijele osobe. Preobrazba cjelokupne slike stvarnosti u kojoj jesmo. Nije glavna svrha molitve sam cilj za koji molimo, već integracija našeg problema, naše patnje u smisao našeg postojanja. Pa čak i mogućnost smrti. Preobrazbom na svim razinama, fizičkoj, mentalnoj, psihološkoj i duhovnoj, jačamo potencijale koji mogu dovesti do onoga za što molimo i čemu težimo. Ta je promjena zapravo osobno obraćenje i spasenje po povjerenju u Boga i njegovu milost.

Ne možemo očekivati da će Bog ispuniti naš zahtjev ako ne postoji bliska veza s duhom. Što je naša povezanost s Bogom tješnja, to je naša duhovna moć veća! Ako mi jesmo u Bogu i Bog jest u nama, duboko doživljavanje te istine vodi nas do ispravnog stava prema molitvi. Vrijednost je molitve dvojaka. Molitva nas otvara za Boga koji doista može odgovoriti i na

najmanju misao. Još je bitnije da nam molitva pokazuje kako intimna veza s Bogom nije samo moguća, već je i najprirodniji način življenja.

Molitva traži vrijeme, tišinu, sabranost da nam onaj kome se molimo bude jasan i vidljiv u duhu. Molitva traži i zahvalu za male stvari koje Bog za nas čini. Ali mi preskačemo male stvari, previdimo ih od buke uvijek svježih želja. Nema plodova molitve jer nismo zahvalni za ono što imamo i nismo ustrajni u onom što nam uistinu treba. Umjesto da bude kušnja vjere, molitva pokazuje da na duhovnom putu moramo otvoriti komunikacijske kanale. Na svaku molitvu postoji odgovor. A odgovor se čeka u predanju, strpljenju i nadi.

Najpoznatija molitva iz Novoga zavjeta, 'Očenaš', od Boga traži zadovoljenje osnovnih životnih potreba ("kruh naš svagdašnji"), krjepostan život ("ne uvedi nas u napast"), zaštitu od opasnosti ("izbavi nas od zla") i sveobuhvatan oprost ("otпусти nam duge naše"). 'Očenaš' nije toliko molitva koju treba izreći, izrecitirati, nego tu molitvu treba živjeti svaki dan! Molitva 'Očenaš' sažetak je evanđelja.

18. NEDJELJA: *BEZUMNI GOSPODARI
ILI RAZUMNI UPRAVITELJI?*
Lk 12, 13-21

Ima jedna zgoda iz života svetoga Antuna Padovanskoga kojom je Bog potvrdio istinitost njegovih riječi. Dok je propovijedao u Firenci, umro je neki bogataš koji je za života ignorirao Antunove opomene. Rodbina pokojnika htjela je da obred pogreba bude svečan i pozvali su brata Antuna da drži nadgrobni govor. Bijaše veliko zaprepaštenje kada je svetac, komentirajući riječi iz evanđelja: "Gdje vam je blago, ondje će vam i srce biti!" (Lk 12, 34), otvoreno rekao da je pokojnik bio škrtac i lihvar. Kako bi odgovorio na bijes rodbine i prijatelja pokojnika, svetac im reče: "Idite pogledati njegovu željeznu blagajnu (kasu) i ondje ćete naći njegovo srce!" Oni otiđoše, i kada otvoriše blagajnu, u njoj su našli srce koje još kuca usred zlatnika i dragulja. No, to ih još nije potpuno uvjerilo. Nisu mogli doći k sebi od snebivanja. Pozvali su kirurga da otvori prsa pokojnika i pokaže im srce. Ovaj učini kako su mu naložilo, otvori prsni koš u kojemu nije bilo srca. Pred takvim očitim čudom neki su se bogataši i lihvari obratili i nadoknadili zlo koje su počinili.

Ova epizoda iz života svetoga Antuna najbolji je komentar današnjega evanđelja. Gdje nam je srce? Vidimo li sebe i druge samo po onome što i koliko posjedujemo? Kako upravljamo dobrima koja su nam povjerena? Polažemo li svoju sigurnost u materijalne stvari? Bogataš o kojemu Isus danas govori, ponosan na sebe, planira, ne sluteći da mu se bliži svršetak zemaljskoga života. Isus suprotstavlja njegovoj bezumnosti očitu istinu: “Već noćas duša će se tvoja zaiskati od tebe! A što si pripravio, čije će biti?”

Današnje evanđelje pruža nam četiri dragocjena poticaja kako mudro živjeti na ovoj zemlji. Ponajprije, valja učiti *svjesno živjeti*. To znači planirati trenutke sabranosti i tišine tijekom dana, razmišljati o svemu što nam se događa, u molitvi donijeti pred Boga naše uspjehe i neuspjehe; uvijek iznova postavljati sebi pitanje: Što Bog želi od mene? Koja je moja životna misija?

Drugi poticaj: vježbati se *otpuštati* stvari jer ništa nećemo ponijeti sa sobom. Onima koji su jako navezani na ovozemaljske stvari nije lako umrijeti. Previše ih toga veže uz ovu zemlju. Čovjek uvijek nešto želi. Želi kuću, auto, bolji posao, djevojku, muža, novac, promaknuće. Ako to nema, nesretan je i sve dok to ne dobije radi cijele dane i noći, mjesece i godine, desetljeća. I onda, ako mu se posreći, to dobije. Ali, opet nije zadovoljan. Zatim ponovno nešto želi i tako cijeli život. Iza bogatstva se često krije stres, stalna želja da se ima sve više i vječni strah da se ne izgubi ono što se posjeduje. To baš i nije poželjno lice sreće. Želje donose vezanost, a vezanost patnju. Učiti se zauzeti odmak od stvari, moći otpustiti, početak je oslobođenja.

Treći poticaj: *zahvalno* živjeti. Ima jedna izreka: “Zdrav prosjak sretniji je od bolesnog kralja.” No prosjak nije zahvalan za svoje zdravlje. On zavidno gleda na kraljevo bogatstvo. Prihvaćanje vlastitog života, a ne buljenje u tuđe živote, otvara oči za mnoge stvari na kojima treba biti zahvalan. Tada će i prosjak zahvalno spoznati da je zdrav, a kralj bolestan.

Četvrti poticaj glasi: *nesebično* živjeti. Kakav trag želimo ostaviti iza sebe? Je li to trag ljubavi i dobrote? Kakva je naša ostavština? “Koliko god netko obilovao, život mu nije u onom što posjeduje.” U trenutku smrti sve će naše svjetovne ambicije biti procijenjene. Mudro je okrenuti se duši prije nego što bude kasno. Svjetovna vezanost vodi u smrt. Duhovno buđenje vodi slobodi i vječnom životu. Dobro koje smo za života učinili nosimo sa sobom u vječnost. Ono omogućuje spokojan prijelaz k Bogu.

19. NEDJELJA: EVANĎEOSKA BUDNOST
Lk 12, 32-48

U dramskom komadu Samuela Becketta "U očekivanju Godota" radi se o uzaludnom čekanju: glavni likovi cijelo vrijeme čekaju Godota u nadi da će im njegov dolazak donijeti svjetlo u život. No, Godot ne dolazi... Ljudi u ovom dramskom djelu jednostavno ne znaju što trebaju činiti. Trebaju li ustrajati u pasivnom iščekivanju? Ili prekinuti tromost donoseći odluku? Budući da se ne mogu nikako odlučiti, spašavaju se bijegom u ono ritualno koje postaje sve ispraznije; ili pripovijedaju priče koje kratko traju. Vrijeme besciljnoga čekanja ispunjavu besmislenim razgovorima i aktivnostima.

Mnogi u ovoj drami prepoznaju situaciju onih pojedinaca koji fizički i duhovno 'vegetiraju' u jednom nihilističkom ozračju. Ima mnoštvo osoba čiji život obilježavaju *dosada i tjeskoba*. Dosada je znak razvučenosti, suvišnosti, neugodnosti svega onoga čime se bavimo. Tjeskoba je stanje duha u kojemu osjećamo da nešto nedostaje, nešto jako bitno, ali ne znamo što bi to točno bilo... Egzistencijalna letargija i socijalna apatija koja danas prevladava u društvu očituje se kao ravnodušnost, uspavanost duha, bijeg od odgovornosti, indolentnost koja se ne može ničemu predati. Život je apsurdni igrokaz, i tu nema mjesta za neku strastvenu nadu ili angažman.

Isus u današnjem evanđelju upozorava na kradljivca koji dolazi da bi orobio kuću. U svima nama postoji «unutarinja kuća» koju treba zaštititi od kradljivaca vremena, energije, mira, destruktivnih emocija, senzacionalizma, površnosti... Danas slabo čuvamo svoju «unutarnju kuću», olako padamo pod tuđe sugestije, dopuštamo da nam ljudi i događaji uništavaju unutarnji mir, nadu, samopouzdanje.

"Blago onim slugama koje gospodar, kada dođe, nađe budne!" Vjerujem da Isus u evanđeoskom odlomku svojim sljedbenicima daje put pristupa duhu u svakidašnjem životu – drugim riječima, stav prema vlastitom duhovnom razvoju. Neprestano "bdijenje" podrazumijeva svijest o tome tko mi doista jesmo, njegovanje naše otvorenosti Bogu. Što nas oblikuje iznutra: Tupost ili budnosti? Zatvorenost ili otvorenost? Ustajalost ili novost? Planiranje (rutina) ili spontanost? Tjeskoba ili neustrašivost? Iscrpljivanje ili obnavljanje?

“Neka vam bokovi budu opasani i svjetiljke upaljene.” U nomadskom jeziku – opasani bokovi znače spremnost na put, dok upaljena svjetiljka predstavlja onoga koji noću bdije u iščekivanju dolaska nekoga. Kako razumjeti Isusov poziv na trajnu pripravnost?

Evandeoska budnost uvijek je *iščekivanje* Boga. Bog je onaj koji dolazi. Vjerovati znači biti otvoren za Božje dolaženje u naš život. Taj dolazak ne odnosi se samo na završetak zemaljskoga života, nego se radi o svakidašnjem dolasku Boga u našu osobnu povijest. Postoje bezbrojni načini i vremena u kojima se Bog može očitovati. Koliko puta Bog kuca na vrata života, ali mi možda nismo budni, usredotočeni, sabrani? Vrata se otvaraju iznutra, to jest ovisi o nama hoćemo li iznutra ‘bdjeti’ u iščekivanju Boga.

Nadalje, evandeoska budnost uvijek znači *senzibilnost* za tuđu patnju. Isusov ‘prvi pogled’ nije bio usmjeren na grijeh drugih, nego na trpljenje drugih. Teolog J. B. Metz o tome piše: “Su-patnja nije nikakav poziv na junaštvo ili na neku istaknutu svetost. Ona hoće biti takva da se može očekivati od svakoga, krjepost svagdašnjice, osnovna krjepost kršćana... Budimo stoga pozorni na tragove smione spremnosti da se ne umakne pred trpljenjem drugih, na povezanosti i na osnovne projekte su-patnje koji se izmiču sadašnjoj struji kultivirane ravnodušnosti i njegovane apatije i koji se ustručavaju prihvatiti da žive i slave sreću i ljubav isključivo kao narcisoidnu samoinscenaciju.”

20. NEDJELJA: ISUSOVI RASKIDI Lk 12, 49-57

Biblijski pojam mira (šalom) nije moguće izjednačiti s pukom odsutnošću rata ili tolerancijom. Mir može biti lažan, nepravedan, nasilno nametnut. Izbjegavanje sukoba nije uvijek znak razuma ili mirotvorstva. Može biti i slabost. Izbjegavanje sukoba može biti i bijeg od sučeljavanja sa zlom. Dobro se prisjetiti da u Bibliji najveće dobro nije mir, nego pravednost! Ona je preduvjet mira.

U tom smislu moguće je razumjeti Isusove riječi kada kaže da nije došao mir dati na zemlju, nego razdjeljenje. Može nam se Isusov dualistički rječnik činiti neprikladan u današnje vrijeme kada ionako imamo podjela na pretek. Isus se, međutim, na mnogim mjestima koristi dualističkim rječnikom kada želi

istaknuti proturječnost između istine i laže, Boga i bogatstva, dobra i zla. Za istinu i pravdu u ovom svijetu čovjek se mora znati izboriti, jer postoje sile otpora. Isus je u svom navješćanju izazivao podjele i otpor svojih suvremenika. Nisu ga svi prihvatili. Stoga i njegovi učenici koji navješćaju evanđeosku istinu ne mogu očekivati odobravanje svijui. Vjernost evanđelju može dovesti do podjela u vlastitoj obitelji i unutar zajednice u kojoj se živi. "Ta bit će odsada petorica u jednoj kući razdijeljena: razdijelit će se trojica protiv dvojice i dvojica protiv trojice, otac protiv sina i sin protiv oca, mati protiv kćeri i kći protiv matere, svekrva protiv snahe i snaha protiv svekrve."

Isus je u mnogim pitanjima na jedan radikalna način iskoraknuo iz patrijarhalnoga židovskoga okruženja i tradicionalnoga poimanja Boga i vjere. Može se slobodno reći da je Isus demistificirao mnogo toga što je židovima bilo sveto: stav prema obitelji, zakonu, tradiciji i naciji. Kako shvatiti te Isusove raskide?

Isus nije bio nikakav anarhist koji je htio ukinuti instituciju braka i obitelji. On je, međutim, propovijedao *bratstvo i sestrinstvo* koje nadilazi obiteljski egoizam i uske plemenske odnose (usp. Mk 3, 35). Ljubav je univerzalna ili nije prava ljubav. Tu uvijek ima mjesta i za stranca. Obitelj nije jedino povlašćeno mjesto gdje se objavljuje Bog. Apostol Pavao govori o posinovljenju koje nije genealoško, to jest rodoslovno (usp. Gal 3, 28). Ako bi vlastiti ukućani postali prepreka življenju Evanđelja, tada takva 'disfunkcionalna obitelj' nije vrijedna u usporedbi sa životom kojemu vodi duhovni put. Predviđajući spoznaje Siegmunda Freuda, Isus dodaje: 'Čovjeku će biti neprijatelji njegovi ukućani' (Mt 10, 35-36).

U evanđelju, također, često čitamo kako se Isus ne drži "slova zakona". Demonstrativno kršenje zakona subote dovelo je naposljetku do dramatičnih sukoba s farizejima. On ne kritizira Zakon stoga što bi ga želio uništiti i dokinuti. On priznaje njegovu legitimnost, ali se protivi tome da Zakon postane sredstvo porobljavanja, posvemašnje jurisdikcije života (pozakonjenja), bezdušnog legalizma u kojemu više ne bi bilo mjesta za slobodu, novost, rizik.

U Isusovu životu i djelovanju nije bilo savezništva s političkim strankama. On se nije dao upregnuti u borbu protiv rimske okupacije. S druge strane, on nikada nije bio diplomat. On poziva na oslobođenje uznika (usp. Iz 61, 1). Ali tu nije

ponajprije riječ o nacionalnom oslobođenju. Isus je iznevjerio očekivanja svojih suvremenika, njihove političke nade (drama Jude). Zato ga u trenutku smrti nitko ne podržava. I sada, imamo jedan paradoks: kršćani su kroz povijest sklapali savezništva s političarima, a nacionalna je pripadnost bila bitnija od ljubavi, razboritosti i poštenja.

“Oganj dođoh baciti na zemlju pa što hoću ako je već planuo!” Oganj koji Isus želi baciti na zemlju jest oganj bezuvjetne ljubavi. On bi želio da je taj oganj već planuo u srcima ljudi! Osnovna evanđeoska vrjednota jest *vrjednota bezuvjetne ljubavi* (usp. Mt 6, 43-44; Lk 6, 27-28). “Isus je želio proširiti ovu vrstu ljubavi izvan obitelji, nacije, bilo kakvoga skupnog identiteta, tako da sve ljude možemo bezuvjetno voljeti, bez obzira tko su, što su učinili ili kako se odnose prema nama” (A. Nolan).

21. NEDJELJA: UNIVERZALNOST SPASENJA

Lk 13, 22-30

Kroz povijest se s oltara i raznih govornica širio strah od Boga. Nekoć su kršćanstvo i religija uopće smatrani zatvorima i tvornicama strahova. Tako Oskar Pfister u djelu *Kršćanstvo i strah* pokazuje da su sve kršćanske konfesije, neovisno o njihovim međusobnim razlikama, u jednom bile složne: naime, u tome da su ljude poticali na prihvaćanje njihovih direktiva sugerirajući im strah od grijeha, đavla i pakla. U različitim povijesnim razdobljima javljali su se ‘kolektivni strahovi’ sa svojim fantastičnim predodžbama o vješticama, silama tame, zagrobnim sudbinama i slično. I Martina Luthera dugo je mučilo tjeskobno pitanje: ‘Kako ću zadobiti milostivog Boga?’ Tko može biti siguran u vlastito spasenje? Na ta i slična pitanja u teologiji se odgovaralo naukom o posljednjim stvarima: smrt, raj, pakao, čistište, posljednji sud...

U današnjem evanđelju na upit: “Gospodine, je li malo onih koji se spašavaju?” Isus odgovara “...borite se da uđete na uska vrata jer mnogi će, velim vam, tražiti da uđu, ali neće moći.” Štoviše, onima koji budu kucali na vrata uvjeravajući da “smo s tobom jeli i pili”, vrata će ostati zatvorena i odgovor iznutra glasit će: “Ne znam odakle ste!” Isusa ne zanima teoretska diskusija ili znatiželja o broju spašenih. On premješta pozornost na osobnu ili kvalitativnu razinu. Odlučujuće je ući ‘kroz uska vrata’.

Služeći se slikom 'uskih vrata', Isus ne želi širiti strah, nego opomenuti da je presudno zalaganje i osobni napor u traganju za kraljevstvom Božjim. Slika 'uskih vrata' podsjeća da se kroz ta vrata ulazi samo s onim bitnim i da se treba osloboditi svega što otežava i blokira prolaz. Ukratko: radi se o tome da odgovorno i zrelo živimo u ovom svijetu. Nije svejedno kako se ponašamo jedni prema drugima i što činimo ili propuštamo učiniti. Slika 'uskih vrata' želi nam reći da život koji Evanđelje predlaže nije za one koji su polovična srca, one koju su duhovno i fizički lijeni. Svim snagama se trebamo truditi ispuniti vlastitu životnu misiju pred Bogom. Zato pitanje spasenja nije trgovačko pogađanje, nego natjecanje ljubavi gdje čovjek ne štedi napora da uđe kroz vrata koja vode u puninu života.

"Evo, ima posljednjih koji će biti prvi, ima i prvih koji će biti posljednji" (13, 30). Naša ljudska mjerila i očekivanja najčešće su pogrešna. Isus nas uvjerava da "će mnogi doći s istoka i zapada, sa sjevera i juga i sjesti za stol u Kraljevstvu Božjem". Tako on hvali kraljicu iz Sabe (usp. Mt 12, 42), kao što spominje i Jonino propovijedanje gradu Ninivi. Iako se u svom poslanju posvetio ponajprije 'izgubljenim ovcama doma Izraelova', Isus je naviještao Boga koji se brine za sve ljude (usp. Mt 5, 43-48), ozdravljao je i osobe koje su dolazile iz područja koja nisu židovska (usp. Mk 3,7-8), hvali vjeru rimskog satnika (usp. Mt 8,10), proglasio je da Kraljevstvo uključuje i pogane (Mt 8,11), priznaje veliku vjeru žene Kanaanke, hvali Samaritanca koji je ozdravio od gube, itd.

U Kraljevstvo, dakle, ulaze 'posljednji', 'daleki', ali pravedni, istinski djelatnici mira i pravednosti, autentični vjernici. Oni će čuti riječi: "Dođite, blagoslovljeni Oca mojega! Primite u baštinu Kraljevstvo pripravljeno za vas od postanka svijeta! Jer ogladnjeh i dadoste mi jesti; ožednjeh i napojiste me; stranac bijah i primiste me; gol i zaogrnuoste me; oboljeh i pohodiste me; u tamnici bijah i dođoste k meni" (Mt 25, 34-36).

22. NEDJELJA: BEZ UZVRATA *Lk 14, 1.7-14*

"Kada priređuješ gozbu, pozovi siromahe, sakate, hrome, slijepce. Blago tebi jer oni ti nemaju čime uzvratiti." Isus savjetuje upravo suprotno od onoga kako smo mi navikli postupati. U raznim svečarskim prigodama (kao što su rođendani, krštenje,

prva pričest, krizma ili vjenčanje), pozivamo našu rodbinu, prijatelje, pomno pazeći tko je nas prethodno zvao pa da mu uzvratimo. Često ne želimo pozvati nekoga na slavlje jer ni on nas nije pozvao. Čak se znamo naljutiti i prekinuti odnose uvrijeđeni što nas nisu pozvali na svoje slavlje. Brižno zbrajamo što su nam darovali i što ćemo mi njima zauzvrat darovati u takvim prigodama.

Isus poziva da nadiđemo takve računice, koristoljubivu logiku 'dam da daš'. Evanđeoska logika poziva nas da znamo dijeliti s drugima, darivati bez očekivanja uzvrata: "Neka ti ne zna ljevica, što čini desnica" (Mt 6, 3). Zamislimo kakav bi to bio prizor kada bi, recimo, za Božić kršćani pozvali na obiteljski ručak nekoga tko je beskućnik, osamljen, bolestan i slično. Ili, kada bi neka župa ili samostan za glavnu 'feštu' pozvali one koji ne mogu uzvratiti. Nažalost, to nije slučaj.

Možda je prilika da se upitamo: Koliko smo otvoreni za dimenziju dara i darovanosti u našem životu? Danas neodarvinistički biolozi smatraju da biologija potvrđuje kako je altruizam iluzoran, da je priroda borba i strategija, a ne dar. Specifični čini ljudske ljubaznosti u korijenu su strateške kalkulacije, a ne puki čin darivanja. Osim toga, antropolozi pokazuju da darovi donose očekivanje uzvraćanja, i da ono što je naoko besplatno i nesebično, to je zapravo uvjetovano i sebično. Prihvatiti dar znači prihvatiti krug obveze: dati, primiti i uzvratiti jednakim. Tako će filozof J. Derrida upitati: Može li dar biti dan? Je li moguće nešto dati bez izazivanja ponavljajućeg ciklusa razmjene i kalkulacije? Njegovim riječima: "Jer da bi bilo dara, ne smije biti uzajamnosti, uzvraćanja, razmjene, protudara ili duga." Mogu li drugome dati dar, koji ne udovoljava mom vlastitom, samo-čestitajućem osjećaju dobrote i velikodušnosti?

Isusovo evanđelje odgovara da je to moguće i da je, štoviše, nužno. U ljudskom životu mora postojati nešto više od biologije, više od sebičnoga interesa ili gena, više od razmjene ili kalkulacije. Evanđelje poziva osobe na dvostruku transcendenciju: prvo, na preusmjerenje fokusa sa sebe prema drugome – to je temeljno za Isusovo naučavanje (usp. Mk 8, 35); i drugo, na transcendenciju prema ostvarenju istinitoga, dobrog i lijepog kao izražaja ljubavi koja se može dijeliti. Radost u autentičnom davanju dara treba doživjeti i primatelji i darivatelji.

23. NEDJELJA: *OTPOR I PREDANJE*
Lk 14, 25-33

Mnoge najslavnije Isusove riječi suprotstavljaju se ljudskoj prirodi. Okreni drugi obraz. Ljubi svoje neprijatelje. Odreci se obitelji i posjeda. Nosi svoj križ. Nije li filozof F. Nietzsche bio u pravu kada je ustvrdio da je, pravo govoreći, u povijesti kršćanstva postojao samo jedan istinski kršćanin i taj je umro na križu. Je li jedino Isus živio dosljedno ono što je tražio od svojih učenika? Nisu li Isusova učenja nespojiva sa životom u materijalnom svijetu?

Tijekom povijesti kršćanstva neki su pobožni kršćani razdijelili svu svoju imovinu i doslovice prihvatili Isusovo učenje, dok drugi odricanje nisu shvatili u materijalnom, već duhovnom kontekstu. Rezultat je bio neugodan kompromis. No, iz svega toga bilo bi pogrešno zaključiti kako je Isusova poruka naslovljena duhovnoj eliti, a ne svim kršćanima. Naime, svi kršćani stoje pred zadatkom da ozbiljno shvate i žive Isusovu poruku.

“Dođe li tko meni, a ne mrzi svoga oca i majku, ženu i djecu, braću i sestre, pa i sam svoj život, ne može biti moj učenik! I tko ne nosi svoga križa i ne ide za mnom, ne može biti moj učenik” (usp. Lk 14, 26-27). Doima se da Isus svojim učenicima naređuje napustiti svaki dragocjen odnos, ali to ipak nije logično čuti od učitelja koji im ujedno zapovijeda ljubiti neprijatelje. Isus govori kategorički kako bi privukao pozornost svojih slušatelja, a na ovom mjestu povlači krajnje jasnu granicu između obične ljubavi i božanske ljubavi. “Ja” označuje Boga, a “dolazak k meni” označuje ulazak u kraljevstvo Božje, odnosno u Božju stvarnost. Čak i kad se ublaže izrazi, posrijedi je radikalno učenje. Potreban je potpuni preokret poimanja.

Što u našim okolnostima znači uzeti svoj križ? Što znači ne prilagoditi se svijetu, nego poprimiti Kristov lik? To nam nitko ne može reći. Mi to moramo otkriti sami. Kako? Tako što ćemo se odreći svih drugih bogova i pomno slušati jedino glas našega razapetog Gospodina. Veliki svjedok vjere za vrijeme nacističke vladavine u Njemačkoj, teolog Dietrich Bonhoeffer oštro je napao lagodno kršćanstvo koje se prilagođava duhu ovoga svijeta i borio se protiv onoga što je nazivao “jeftina milost” koja ne želi platiti cijenu učenja. Biti kršćaninom, znači slijediti Krista. Slijediti Krista, znači nositi svoj (a ne Isusov!) križ. Bonhoeffer

govori o individualnosti, a ne o lagodnom uklapanju u mnoštvo, o otpor i patnji, a ne o udobnosti. On poziva na istinu u svijetu preplavljenom duhom laži, na nenasilje, na izvanrednu dobrotu usred svijeta koji je potonuo u zlo. Njegov je glas jeka Isusova glasa: "Vjerovati se uči tek u punoj ovozemnosti života. A pod tim podrazumijevam potpuno suočenje sa životnim zadaćama, pitanjima, uspjesima, neuspjesima, spoznajama i bespomoćnostima. Kad se čovjek potpuno odrekne želje da nešto učini od samoga sebe – bilo to sveca, obraćenika ili crkvenog čovjeka..., tada se on posve baca u Božje naručje, tada on uzima ozbiljno Božje patnje u svijetu, a ne svoje, tada on bdije s Kristom u Getsemaniju. Mislim da je to vjera, da je to «metanoja»; tako postajemo čovjekom i kršćaninom (usp. Jer 45!)."

Proći kroz vrata vjere znači «nositi križ». To za Isusa nije značilo samo pasivno prepuštanje. Isusov put križa bijaše posljedica njegove neumorne ljubavi prema ljudima, posljedica borbe protiv patnje i nepravednosti. Stoga «nositi križ» znači s njim energično uklanjati razne oblike ljudske patnje, ali i strpljivo prihvatiti da možemo zbog naše vjere biti neshvaćeni i ismijani. Na nošenje vlastitoga križa i nasljedovanje Krista pripada kako otpor tako i predanje. Isusova vizija preporođanja svijeta u Bogu ambiciozna je, radikalna i mistična. Onaj tko želi da Isus ima središnje mjesto na njegovu duhovnom putu, vjeruje da je Isusovu viziju o novom Božjem svijetu moguće ostvariti.

24. NEDJELJA: RADUJTE SE SA MNOM!

Lk 15, 1-32

Isusove prispodobe iz Lukina evanđelja o izgubljenom i nađenoj ovci i o izgubljenom i nađenoj drahmi, o izgubljenom i nađenom sinu pravi su biser Novoga zavjeta i cijele svjetske književnosti. Sadržavaju duboku mudrost i ljepotu Isusove poruke. Što im je zajedničko? U svima je istaknuta radost onoga tko nalazi ono što je izgubio. U prvoj pastir, našavši izgubljenu ovcu, stavlja je na ramena sav radostan i saziva prijatelje i susjede da se vesele zajedno s njime. U drugoj, žena koja je, tražeći svoju izgubljenu drahmu, zavirila u svaki kutak, nakon što ju je našla, govori: 'Radujte se sa mnom!' Slično reagira i otac na povratak izgubljenoga sina. Sve tri prispodobe žele biti

odgovor farizejima i pismoznancima koji mrmljahu: “Ovaj prima grešnike, i blaguje s njima.”

Radost pastira, žene i oca iz prispodobe može doživjeti samo netko tko je u životu osjetio bol gubitka. Dužnost je pastira da svoje stado sačuva. Ako izgubi samo jednu ovcu, nije ispunio svoju zadaću. Isto tako, shvaćamo paniku koja je obuzela ženu dok je tražila izgubljenju drahmu. Ta je drahma možda mukotrpno zarađena i brižno čuvana za ‘crne dane’. Isus govori o radosti u nebu zbog obraćenja grješnika. Bogu nije svejedno što se zbiva s njegovim stvorenjima. U Starom zavjetu postoje mnoga mjesta na kojima se vidi Božji trud oko čovjeka (usp. Jona 4, 11; Ez 18, 32. Mudr 11, 26;). Božje je srce nemirno i ide u potragu za izgubljenim. Isusovim sugovornici poznat je taj Božji trud oko grješnika, ali su praktično izbjegavali svaki dodir s njima. Čini se da nisu osjećali žalost dok su gledali kako ljudi lutaju, postaju destruktivni, promašuju smisao i svrhu vlastitoga života.

Često susret s ljudima koji su u očima većine ‘izgubljeni’ može biti poučan. Jer, skloni smo suditi olako i puni smo predrasuda. Nikada ne znamo muku drugih. Nikada ne znamo zašto se netko ponaša tako kako se ponaša, donosi odluke koje donosi, kroz kakvu osobnu situaciju prolazi, što je sve utjecalo da je postao takav kakav jest. Osim toga, ako smo iskreni, svi smo mi pomalo u nečemu ‘izgubljeni’.

U nebu će biti veća radost zbog grješnika koji osjećaju teret grijeha i vlastitih slabosti, ali se kaju i iz dubine duše bore za ‘novi početak’, nego zbog 99 ‘normalnih’ koji nikada nisu sebe i vlastitu autentičnost kritički postavili u pitanje. U nebu će biti veća radost zbog čovjeka koji je svojeglav i koji se ‘teško uklapa u društvo’, ali je pritom sačuvalao vlastitu izvornost i ljudskost, nego zbog 99 pravednih koji glumataju i s visoka gledaju na druge oko sebe. U nebu će biti veća radost zbog nekoga tko je u životu pokušao nešto učiniti, pokrenuti, isprobati, pa ako i nije uspio, nego zbog 99 strašljivaca koji ništa nisu poduzeli iz straha da ne bi pogriješili! U nebu će biti veća radost zbog nekoga tko odvažno i ustrajno ide svojim putem, nego zbog 99 onih koji samo klimaju i nemaju svoje vlastito mišljenje, te govore ono što drugi žele čuti.

25. NEDJELJA: *SINOVI SVIJETA I SINOVI SVJETLOSTI*
Lk 16, 1-13

222

Opisujući duhovni razvoj, Isus se neprestano koristi jezikom trgovine (dobit i gubitak, gomilanje bogatstva, sabiranje u žitnice). Osobno u tome iščitavam shvaćanje da su njegovi slušatelji čvrsto ukorijenjeni u materijalnom svijetu te da ih je u novi svijet potrebno namamiti njihovim jezikom i vrijednostima. Prispodobu o nepoštenu upravitelju koji je bio optužen da rasipa povjereno imanje, a zatim prevarom snalazljivo osigurava svoj položaj nakon što bude maknut s uprave, Isus pripovijeda kako bi opomenuo «sinove svjetla» da i oni budu lukavi i snalazljivi poput upravitelja iz priče koji se koristi svojom zadnjom prilikom.

Živimo u svijetu u kojemu su ljudi žrtvovani profitu, a moć se zlorabi kako bi se ljudima manipuliralo za vlastitu korist. Svaki dan slušamo loše vijesti iz takvoga svijeta. Isus govori o «novom svijetu» koji dolazi. To je svijet u kojemu su osobe i ljudski odnosi na prvom mjestu, a materijalne stvari služe ljudima. Isus je taj svijet nazivao Kraljevstvo Božje. Tu je viziju novoga Božjega svijeta uprisutnio svojim djelovanjem. Postoje, dakle, ljudi «staroga svijeta» i njima pripada upravitelj iz priče. I postoje djeca novoga svijeta, «sinovi svjetla» koji, nažalost, nisu često tako snalazljivi kao sinovi ovoga svijeta.

Što možemo naučiti iz Isusove prispodobe? Ponajprije, to da nam sve u ovom svijetu može biti velika pouka, pa tako i «nepošteni upravitelj». Tko hoće učiti, uvijek ima dovoljno prilika za to. O tome ima jedna zgodna priča. Rabi Sadagora reče jednom svom učeniku: «Ne postoji nijedna stvar na ovom svijetu od koje ne bismo mogli nešto naučiti! Ne poučavaju nas samo velika djela Božja opisana u Bibliji, nego i tolike svakidašnje stvari s kojima se susrećemo.» Učenik nije bio uvjeren u to pa upita učitelja: «Što, recimo, možemo naučiti od željeznice?» «Da se može mnogo toga propustiti ako se ne stigne u pravi čas!» odgovori učitelj. Učenik pokuša još jednom: «Što se može naučiti od telefona?» «Da se daleko čuje ono što se ovdje kaže», odgovori rabi.

Kako to da Isus hvali nepoštena upravitelja? Nepošteni upravitelj ostaje «nepošteni». Isus ga tako zove i ne hvali ga zbog prevare. On ga hvali zbog okretnosti, snalazljivosti. Upravitelj je u situaciji u kojoj mu je voda došla do grla, učinio ono ljudski moguće, kako bi svoju budućnost osigurao. Isus želi reći: Kako

to da sinovi svjetla nisu tako domišljati za dobre Božje stvari kao djeca ovoga svijeta za njihove egoistične interese?! Kako to da trošimo silnu energiju za stvari ovoga svijeta, a kada je u pitanju izgradnja «duhovnoga fonda», tada nismo tako poduzetni? Materijalnim se poretkom treba koristiti za dublju svrhu koja nije materijalna. Očito je da nedostaje vjera, a ne samo lukavost!

26. NEDJELJA: GOLEMA PROVALIJA Lk 16, 19-31

223

Na Zemlji živi trenutno preko sedam milijardi ljudi. Ta činjenica izaziva nelagodu i zabrinutost glede budućnosti čovječanstva. Koliko će ljudi umrijeti zbog gladi, bolesti i bijede? Kako izbjeći nasilje koje uzrokuje nepravedna podjela globalnih životnih resursa? Kamo bi nas mogli odvesti mogući scenariji političkoga i ekonomskoga urušavanja? Sva spomenuta pitanja ukazuju na jednu elementarnu činjenicu: čovječanstvo je ranjivo. Znanstvenici odavno upozoravaju na vulnerabilnost života na planetu Zemlji (klimatske promjene, glad, bolest, migracije, bioetička pitanja, itd.).

Današnje evanđelje o bogatašu i Lazaru može se tumačiti kao prijeteći tekst usmjeren protiv svjetskih bogataša. Može se, također, njime koristiti kako utjehom siromasima koje, eto, čeka bolja budućnost nakon smrti. Oba su takva pristupa jednostrana i nedovoljna. Najprije, treba reći da prispodoba ne želi informirati o onostranom životu. Bilo bi, također, pogrdno prispodobu protumačiti isključivo kao osudu materijalnog posjedovanja i bogatstva. Ono što je loše u cijeloj priči jest to da je bogataš isključio siromaha iz svoga svijeta. Bogataš se “danomice sjajno gostio” s drugim bogatašima izgrađujući zatvoreno društvo sebi sličnih. Svi drugi bivaju isključeni, nalaze se ‘vani’. Tako bogataš živi doslovno ‘izvan stvarnosti’. To dobro izražavaju Abrahamove riječi: “K tome između vas i nas zjapi provalija golema te koji bi i htjeli prijeći odavde k vama, ne mogu, a ni odatle k nama prijelaza nema.” Dakle, postoji golemi bezdan koji je stvoren između bogataša i siromašnoga Lazara. Takva neljudska podjela vlada u svijetu: jedni imaju svega u izobilju, dok drugi nemaju ni ono najosnovnije. Takav ‘golemi bezdan’ protivan je Božjoj volji.

Pri kraju evanđelja jedna bitna činjenica izranja na površinu. Bogatstvo čini gluhim. Naime, bogataš moli Abrahama da pošalje Lazara u kuću njegova oca. Ima petoricu braće pa neka im posvjedoči i opomene na promjenu života. Abraham mu odgovara da imaju Mojsija i proroke koje bi trebali poslušati, te ako njima ne vjeruju, neće povjerovati sve da se netko od mrtvih javi. To je ključno mjesto. Postoji bogatstvo koje zatvara uši za Evanđelje! Može se biti bogat tako da se postane gluhim za Božji zov. Život u blagostanju može izolirati tako da se više ne čuje poziv na solidarnu ljudskost. Današnje evanđelje postavlja radikalno u pitanje životni stil ljudi koji ravnodušni prema slabijima i ranjivima u društvu. Doduše, situacija u kojoj mi živimo nije tako dramatična. Pred našim vratima ne leži svaki dan prosjak. A za one prosjake koje susretnemo po gradu često nismo sigurni trebaju li stvarno pomoć ili je posrijedi nešto drugo. Međutim, to ne znači da možemo prebrzo umiriti vlastitu savjest. Ako se pokušamo malo «preseliti» u druge krajeve svijeta, evanđeoski odlomak je itekako aktualan. Dovoljno se prisjetiti svih onih koji žive na rubovima i smetlištima velikih gradova, u krajnjoj bijedi i oskudici.

Pred našim je očima dramatična društveno-kulturna i politička situacija: skandal da siromašni postaju sve siromašniji, a bogati sve bogatiji. Kršćanska zajednica stavlja se u službu ljudi koji žive u svijetu koji je ugrožen i ranjiv. Nedjeljno euharistijsko slavlje uči nas *razvijati senzibilnost i solidarnost* za ranjive kategorije u društvu, ići na ona mjesta gdje su ljudi potlačeni i poniženi, oduprijeti se utopiji neranjivosti.

27. NEDJELJA: 'MALA VJERA'

Lk 17, 5-10

Kakva je naša vjera? Je li mala ili velika, slaba ili jaka? Jesmo li bolji vjernici od drugih oko nas? Katkada nas obeshrabri zahtjevnost Evanđelja. Nismo kadri slijediti radikalnost Isusova poziva. Imamo dojam kao da nam se vjernički život pretvorio u niz kompromisa između Evanđelja i načina života društva koje nas okružuje. Zbog toga nam je bliska molba apostola u Evanđelju: "Umnoži nam vjeru!"

Isusov je odgovor iznenađujući. On hvali "malu vjeru". Dovoljno je da apostoli imaju vjeru "koliko je zrno gorušičino".

Mislim da Isus na ovom mjestu pretjeruje kako bi posve jasno istaknuo: i najmanja vjera ima nevjerojatnu snagu u sebi! I ona može činiti nezamislive stvari (slikovito rečeno: iščupati dud s korijenom i presaditi ga u more!) i omogućiti Božje djelovanje u nama i u svijetu. Dobro se ovdje prisjetiti mudroga savjeta brata Rogera Schutza, utemeljitelja zajednice u Taizéu, koji jednom reče: “Živi ono što si shvatio iz Evanđelja pa ako je to tek nešto malo, živi to malo što si shvatio!” Možda je to samo jedna misao, jedna riječ iz Evanđelja. Živi je i po njoj djeluj! Čuda počinju s nama. U sebi moramo pronaći mjesto na kojemu ništa nije nemoguće. Sama riječ ‘vjera’ podrazumijeva cijeli duhovni put koji moramo prijeći da bismo stigli onamo gdje Isus već jest.

“Tako i vi: kad izvršite sve što vam je naređeno, recite: ‘Sluge smo beskorisne! Učinili smo što smo bili dužni učiniti!’” Kako shvatiti te zagonetne Isusove riječi?

Isus spominje ovu prisposobu zbog farizeja koji drže svoju vjeru velikom. Čak očekuju od Boga dužnu plaću. Oni su odnos prema Bogu sveli na vlastitu računicu i interes, te tako degradirali vjeru. Donekle je razumljivo da se mi ljudi obraćamo Bogu očekujući da nam pomogne u našim problemima. Ipak, prema Bogu trebamo razvijati ne samo ‘interesnu ljubav’ – ljubav radi nagrade, nego i ‘bezinteresnu ljubav’ – ljubav radi Boga samoga. Tko su zapravo ‘beskorisne sluge’? To su oni koji idu izvan koristoljubive, funkcionalne logike kako bi ušli u slobodu ljubavi. Jer, može se služiti bez ljubavi, raditi u Božjem vinogradu ali svojevoljno, ne obazirući se i ne prihvaćajući nadnaravni, božanski red.

Čovjek danas sebe poistovjećuje s onim što je u životu “proizveo”. On mjeri uspjeh svog života kroz produktivnost. Osjećaj vlastite vrijednosti povezuje uz *njegovu* izražajnost (ekspresivnost), dok Isus govori o “malenima” koji su puni čuđenja pred izražajnošću Drugog, tj. pred onim što je Bog učinio i čini u njihovu životu. Osoba u Božjoj svijesti i dalje misli i djeluje, ali više nema osjećaj da “ja djelujem”. Umjesto toga, Bog radi kroz nju.